

ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІДНОВЛЕННЯ, МОДЕРНІЗУВАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ У ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОД

¹ Національний університет «Львівська політехніка»

Анотація: У статті досліджено теоретико-методичні та прикладні засади інноваційно-інвестиційного забезпечення відновлення та структурного модернізування українських підприємств у післявоєнний період. Визначено ключові бар'єри активізування інвестиційної діяльності, зокрема інституційні, фінансові, технологічні та безпекові ризики. Обґрунтовано необхідність переходу від моделі відновлення на основі компенсаційних механізмів до інноваційно орієнтованої моделі розвитку, що базується на принципах цифровізування, ESG-трансформування, інтегрування до європейського економічного простору.

Ключові слова: післявоєнне відновлення; інноваційна діяльність; інвестиційне забезпечення; модернізування підприємств; цифровізування; євроінтегрування; ESG-трансформування.

INNOVATION AND INVESTMENT SUPPORT FOR THE RECOVERY AND MODERNIZATION OF UKRAINIAN ENTERPRISES IN THE POST-WAR PERIOD

Abstract: *The article examines the theoretical, methodological, and applied foundations of innovation and investment support for the recovery and structural modernization of Ukrainian enterprises in the post-war period. The key barriers to the intensification of investment activity are identified, including institutional, financial, technological, and security-related risks. The necessity of transitioning from a recovery model based on compensatory mechanisms to an innovation-oriented development model is substantiated. This model is grounded in the principles of digitalization, ESG transformation, and integration into the European economic area.*

Key words: post-war recovery; innovation activity; investment support; enterprise modernization; digitalization; European integration; ESG transformation.

Післявоєнне відновлення економіки України передбачає не лише фізичне реконструювання зруйнованих виробничих потужностей, але й глибоку структурне модернізування підприємницького сектору. Воєнні дії призвели і призводять до значних втрат виробничих активів, логістичної інфраструктури, кадрового потенціалу, інвестиційної привабливості підприємств. Водночас формуються нові можливості задля якісного трансформування на основі інноваційних технологій, цифрових рішень, інтегрування до ринку Європейського Союзу [2; 4; 11].

Одними із ключових проблем сьогодення є недостатня узгодженість механізмів інноваційної, інвестиційної політики держави, низькому рівні внутрішніх накопичень підприємств, обмеженому доступі до довгострокового капіталу, високій ризиковості для приватних інвесторів. Існуючі моделі відновлення здебільшого орієнтовані на компенсаційні, грантові механізми, що не забезпечує довгострокового технологічного прориву, підвищення рівнів безпеки, конкурентоспроможності [1; 5; 7; 10].

Виникає потреба у формуванні та розвиванні цілісної адаптивної концепції інноваційно-інвестиційного забезпечення модернізування вітчизняних підприємств як ключового чинника стабільного економічного розвивання у післявоєнний період [3; 7; 8].

У післявоєнному періоді інвестування має спрямовуватися не лише на відновлення довоєнного рівня виробництва, але й на формування нової технологічної бази, орієнтованої на Індустрію 4.0 (в подалшому 5.0), цифровізування бізнес-процесів, інтегрування до глобальних ланцюгів доданої вартості. Сьогодні інноваційно-інвестиційне забезпечення

розглядається як «система фінансових, організаційних, правових, інституційних механізмів, спрямованих на формування, залучення, ефективного використання інвестиційних ресурсів задля впровадження інновацій» [5; 6; 9; 10].

Його структурними елементами інноваційно-інвестиційного забезпечення виступають наступні компоненти: фінансовий (власний капітал підприємств, банківські кредити, венчурний капітал, міжнародні гранти, кошти міжнародних фінансових організацій тощо); інституційний (державна політика стимулювання інновацій, податкові пільги, гарантійні фонди, експортно-кредитні агентства); технологічний (впровадження цифрових платформ, автоматизації, роботизації, smart-виробництва); інфраструктурний (індустріальні парки, кластери, технопарки, інноваційні хаби).

І саме синергія перелічених компонентів формує основу довгострокової конкурентоспроможності підприємств.

Сьогодні, а також у післявоєнний період до основних проблем інноваційно-інвестиційного розвивання відноситимуться такі: високий рівень воєнно-політичних ризиків (стримує пряме іноземне інвестування), недостатній рівень розвиненості вітчизняного фондового ринку, інструментів довгострокового фінансування, обмеженість доступу малого, середнього підприємництва інноваційного капіталу, низький рівень комерціалізування наукових розробок, недосконалість механізмів державно-приватного партнерства, кадровий дефіцит, відтік людського капіталу [3; 5; 7; 8; 11].

Зазначені проблеми потребують комплексного, системного, своєчасного вирішення як на макро- так і на мікрорівнях.

Для формування ефективної моделі інноваційно-інвестиційного забезпечення доцільним є створення спеціалізованих фондів післявоєнного модернізування, розвивання механізмів *blended finance* (поєднання грантового з комерційним капіталів), активізування гарантійних інструментів задля зниження ризиків приватних інвесторів, запровадження податкових кредитів на НДДКР, розвивання програм цифрового трансформування виробництва, підтримання участі підприємств у європейських інноваційних програмах (зокрема в рамках ініціатив ЄС), гармонізування регуляторного середовища із нормами ЄС, підсилення захисту прав інвесторів, запровадження прозорих механізмів моніторингу використання інвестиційних ресурсів, розширення мережі індустріальних парків, технологічних кластерів, створення цифрових платформ для кооперування бізнесу, науки, інвесторів, інтегрування підприємств до міжнародних виробничих мереж.

Важливими напрямками удосконалення механізмів модернізування українських підприємств у післявоєнний період є такі [3; 5; 8; 11]: перехід до моделі “*build back better*” (відбудова на основі новітніх технологій, стандартів енергоефективності, енергоощадності), імплементація ESG-принципів (обов'язкову умову доступу до міжнародного фінансування), цифровізація інвестиційних процесів (електронні платформи відбору проектів, блокчейн-рішення для контролю фінансування), розвивання експортного фінансування, страхування воєнних ризиків та формування регіональних стратегій інноваційної спеціалізації (*smart specialization*).

Післявоєнне відновлення українських підприємств повинне чітко базуватися на інноваційно-інвестиційній моделі розвивання, поєднуючи фінансову стабільність, технологічне модернізування, інституційне трансформування. А ключовим завданням постає створення сприятливого інвестиційного клімату, інтегрованого до європейського економічного простору, формування ефективної інноваційної екосистеми.

Ефективне інноваційно-інвестиційне забезпечення дозволить не лише відновлювати виробничий потенціал, але й забезпечувати довгострокову конкурентоспроможність українських підприємств у глобальній економіці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Антипенко Н.В., Турова Л.Л., Литвишко Л.О., Пальчик І.М. Організаційно-економічний механізм управління безпековим потенціалом інноваційно орієнтованого підприємства в контексті забезпечення ефективності бізнес-процесів. Формування ринкових відносин в Україні. 2023. Вип. 2 (261). URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.7895628>.

2. Гавронський А.О. Вплив цифровізації на інноваційний розвиток регіонів. Науковий

журнал «Economic synergy». 2023. Вип. 4 (10). С. 147-157. 2023.

3. Дергачова В.В., Васянович А.О. Управління інвестиційно-інноваційною діяльністю підприємств в умовах воєнного стану. Підприємництво та інновації. 2025. № 34. С. 119–124.

4. Завербний А.С., Залізна Л.В., Жук О.О. Особливості формування методів прийняття рішень вітчизняними підприємствами у зовнішньоекономічній діяльності: інформаційний аспект. Економіка та суспільство. 2023. 60. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2400>

5. Михайлик О.М., Бірак Є.В. Інвестиційно-інноваційна діяльність підприємств в умовах воєнного стану. Економіка та суспільство. 2023. № 58. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-58-86>

6. Павлішина Н.М., Харін А.В. Інновації в епоху цифровізації. Вісник Херсонського національного технічного університету. 2023. №1 (84). С. 179 - 187.

7. Полінкевич О. М., Клапків Ю. М. Страхування воєнних ризиків в Україні. Економічна наука. 2024. № 11. С. 44–51.

8. Сичова В.В., Самофалова Т.О. Державно-приватне партнерство у повоєнному відновленні України. Державне будівництво. 2023. № 2 (34). С. 125–141.

9. Сіденко С.В. Пріоритети й чинники інноваційної політики: досвід окремих країн східної Азії і стратегічні імперативи для післявоєнної відбудови України. Економіка України. 2022. № 11 (732). С. 47–75.

10. Татаринцева Ю. Л., Осипова С. К. Особливості інвестиційної діяльності в контексті цифрової трансформації. Стратегічні пріоритети розвитку економіки, фінансів, обліку і права в Україні та світі: збірник тез доповідей міжнар. наук.-практ. конф., м. Полтава, 15 червня 2022 р. Полтава: ЦФЕНД, 2022. С. 18-20.

11. Черничко Т.В., Гладинець Н.Ю., Росола У.В. Проблеми залучення іноземних інвестицій у воєнний період та шляхи їх активізації. Проблеми системного підходу в економіці. 2023. № 4(93). С. 47–52.

Завербний Андрій Степанович, доктор економічних наук, професор, професор кафедри зовнішньоекономічної та митної діяльності, Національний університет «Львівська політехніка», Львів, e-mail: andrii.s.zaverbnyi@lpnu.ua

Zaverbnyj Andriy S. – doctor of economics, professor, professor of the department of foreign trade and customs, Lviv Polytechnic National University, Lviv, e-mail: andrii.s.zaverbnyi@lpnu.ua

Псуй Мар'яна Степанівна, кандидат економічних наук, асистент кафедри економіки підприємства та інвестицій, Національний університет «Львівська політехніка», Львів, e-mail: mariana.s.zaverbna@lpnu.ua

Psuj Mariana S. – PhD in Economics Assistant of the department of business economics and investment, Lviv Polytechnic National University, Lviv, e-mail: mariana.s.zaverbna@lpnu.ua

Луговський Станіслав Валерійович, аспірант кафедри менеджменту і міжнародного підприємництва, Національний університет «Львівська політехніка», Львів, e-mail: stanislav.v.luhovskyi@lpnu.ua

Luhovskyi Stanislav V. – Postgraduate student of the department of foreign trade and customs, Lviv Polytechnic National University, Lviv, e-mail: stanislav.v.luhovskyi@lpnu.ua

